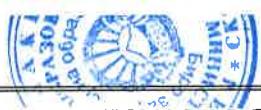

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
Софие

Примено:	24.09.2013
Организација	Број:
ОУ	12/215

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен Весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12 и 24/13), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **класичен балет** за шесто одделение за основно музичко и балетско образование.

ОБРАЗОВАЊЕ
ОЧНОВНО МУЗИЧКО НАЈЕТЦКО

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

КЛАСИЧЕН БАЛЕТ

ШЕСТГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2013

БНПО ЗА ПАЗОДА ОБРАЗОВАЊЕ НА ЈАКА
МННЦЕПТБО ЗА ОБРАЗОВАЊЕ НА ЈАКА

ВОВЕД

Предметот класичен балет во шесто одделение припаѓа на групата стручни предмети кои се изучуваат во втората (тригодишна) група од шестгодишното основно балетско образование, а го изучуваат ученици кои посетуваат IX одделение во основните училишта. Овој предмет е основен во балетската едукација. Целите кои се поставуваат на ова образовно ниво е усвојување на усложнетите елементи од балетскиот вокабулар, нивно меѓусебно комбинирање и имплементација во танцовата практика. Со завршување на последната година од основното балетско образование учениците се подгответи да продолжат на следното едукативно ниво (кое претпоставува подготвка на професионални кадри) - средното балетско образование. Наставата се одржува во специјализирани стручни училишта.

- Фонд на часови: 10 часа неделно, 360 часа годишно.
- Диференцијација на наставниот предмет: стручен предмет.
- Статус на предметот: задолжителен.

1. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ КЛАСИЧЕН БАЛЕТ ЗА VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да умее правилно да ги комбинира и развива упатствата и правилата на наставните единици;
- да ги демонстрира изучените елементи во чист и комбиниран вид со прецизно зададени технички и интерпретациски задачи;
- да ги анализира и компарира новите елементи со веќе изучените и ги применува заеднички применливите правила;
- да развива способности за сложена координација при променлива ритмично-метрична музичка придржба;
- да пронаоѓа и гради индивидуален израз при демонстрацијата;
- правилно технички, ритмички и координатски да продуцира зададен танцов текст;
- да поврзува и ревидира сложени метро-ритмички шеми во склад со дадените упатства во различни раздели од класичниот балет;
- да покажува способност за проценка од различен аспект - технички, музички, уметнички, емотивен;
- да испитува и пронаоѓа поврзаност на елементите и нивната развојност;
- да поценува, развива и продуцира различни просторни поставки во зависност од потребите и барањата на елементот или вежбата;
- да покажува способност за класифицирана демонстрација и анализа на елементите предвидени со наставната програма, но едновремено покажува капацитет за нивна комбинирана, уложнета изведба;
- да планира и поврзува изведба од различни раздели - покрај палката, на средина на салата;
- да планира, комбинира и развива правилна изведба во однос на методските параметри, просторните условии и музичките категории (покрај палката, на средина на салата);
- да развива правилна психо-моторичка реализација на активности;
- да демонстрира подготвеност за правилна примена на изученото на сцена или преку различен вид на настапи и изведби;
- да креира и развива реална и позитивна слика за себе;
- да развива способност за самопочитување и свесно ги поттикнува индивидуалните одлики во танцот;
- да изведува заклучочци за сопствениот и квалитетот на другите изведби поагајки од реално постоечките, изучени критериуми.

2. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема 1: ДВИЖЕЊА ПОКРАЈ ПАЛКАТА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги комбинира и применува правила на изведбата - да ги развива положбите и позите на 90 ° при што ги демонстрира на цело стапало, полупрсти со свиткување и подигнувања како подготовка за големите свртувања; - да владее и да ги користи елементарните свртувања и принципот en tournant; - да развива прецизна ритмичка изведба на елементите и комбинациите; 	<ul style="list-style-type: none"> - Battements doubles frappés а) од полупрсти со завршување во поза на demi-plié б) еn tournant 1/8 и 1/4 круг - Pas tombés со придвижување и завршување во поза sur le cou-de-pied, на под и на 45° - Rastegнување III port de bras со ногата во положба battement tendu назад без и со преод на другата (потпорната) нога - da развила прецизна ритмичка изведба на елементите и комбинациите; 	<ul style="list-style-type: none"> - Мали и големи кружни движена по воздуху - Паѓање - подигнување - Свиткување- подигнување - Паѓање од една на друга нога - Кружно отворање на ногата на 45° - Свртување - Движење со рацете и телото (свртувања) - Организирање/ координација на деловите на телото - Petit battement sur le cou-de-pied battus - Rond de jambe en l'air plié-relevés и на relevés 	<ul style="list-style-type: none"> - Индивидуална; - групна; - Перцептивно-тактилна (изучување на елементите преку конкретно физичко демонстрирање и потенцирање/покажување на деловите кои треба да се вклучат/активираат во изведбата). - Практична кинестетичка изведба. - Демонстрација на елементите од страна на балетскиот наставник или со ученик. - Свртување на една нога, додека другата се наоѓа во подигната положба - Battements développés, battement relevés lens <ul style="list-style-type: none"> а) со plié-relevé б) со plié-relevé од поза во поза за сложена координација на

Деловите на телото при изведба покрај палката;	<ul style="list-style-type: none"> - да организира, развива и применува различен вид на музички и ритмички шаблони во изведбата на елементите; - да ја активира и развива брзината и прецизноста во изведбата; - да ги усовршува свртувањата на една нога комбинирајќи различни начини и техники на изведба; - да продуцира и да го акцентира различниот карактер на изведбата карактеристичен за одредени елементи и движења (остро, прецизно, отсечно; сплеано, континуитетно, флуидно итн.).	<ul style="list-style-type: none"> - Grand battements jeté développés („Мек“ battements) -Pirouettes en dehors et en dedans II, V, IV позиција (1-2 свртувања) и со отворена нога во поза на 45° - Свртување fouettés со нога поставена во поза на 45° -Temps relevé préparation за piroquettes и tours temps relevé - Tour tire-bouchon
--	--	--

Тема 2 : ДВИЖЕЊА НА СРЕДИНА НА САЛАТА			
Цели	Содржини	Поними	Активности и методи
Ученикот/ученичката:	<p>- да применува, развива и правилно демонстрира изведба на елементите на на средина на салата со свртување <i>en tournant</i>, подигнување на полупрсти и со свиткување - <i>réleve</i>;</p> <p>- да проценува и да применува правилна просторна ориентација особено при сложените движења со наизменични свртувања;</p> <p>- да ја развива способноста за баланс при изведба на адацо и примена на ротирачки принципи - <i>Tour l'ent</i>;</p> <p>- да покажува сигурност при изведбата на свртувања на една нога и да пристапува кон</p>	<p>Temp <i>lié</i> на 90° со премин на полупрсти</p> <p>-<i>Battements tendu jetés en tournant</i> на $1/8$, $1/4$, $1/2$ и цел круг</p> <p>- <i>Rond de jambe par terre en tournant</i> на $1/4$ и $1/2$ круг</p> <p>- <i>Demi et grand rond de jambe на 45° на полупрсти и со рéleve</i></p> <p>- <i>Batttemens soutenus на 90° на полупрсти en face и во пози</i></p> <p>- <i>Batttemens relevés lents (бавно завршица во demi plié</i></p>	<p>- Сврзувачко движење</p> <p>- Свртување за $1/8$, $1/4$, $1/2$ и цел круг</p> <p>- Кружна траекторија/линија на движење</p> <p>- Кружни движења по под и во воздух</p> <p>- Бавни и брзи отворања и исфрлувања на ногата</p> <p>- Свиткување и подигнување</p> <p>- Движење со рацете</p> <p>- Пагање од една на друга нога</p> <p>- Свртувања со поставување на едната нога во свиткана или целосно испруженна положба</p> <p>- Индивидуална;</p> <p>- групна;</p> <p>- перцептивно-тактилна (изучување на елементите преку конкретно физичко демонстрирање и потенцирање/покажување на деловите кои треба да се вклучат/активираат во изведбата);</p> <p>- практична кинестетичка изведба;</p> <p>- демонстрација на елементи од страна на балетскиот наставник или со ученик.</p>

<p>Зголемување на нивниот број според индивидуалните способности (2 и повеќе свртувања);</p> <p>- да ја развива пластиката и изразноста на телото и екстремитетите;</p> <p>- да ги демонстрира способностите за изведба на елементите во чиста форма, како и во комбинирана форма;</p> <p>- да ги поврзува различните видови елементи во комбинација со помошни и сврзувачки движења;</p> <p>- да продуцира емоционална исполнетост во изведбата.</p>	<p>б) во големи пози со <i>plié relevé</i> в) во поза <i>écarté</i> (ко <i>plié relevé</i> факултативно)</p> <p>- да ја развива</p>	<p>- <i>Tour lent</i></p> <p>а) во сите големи пози</p> <p>б) со премин од поза во поза преку <i>passé</i></p> <p>- <i>Petit temps relevé</i> на полупрсти</p> <p>- <i>Grands battements jeté</i></p> <p>а) „Мек“ battements</p> <p>б) во поза IV arabesque и <i>écarté</i></p> <p>- <i>V</i> и <i>VI Port de bras</i></p> <p>- <i>Flic-flac en tournant</i> (свртување со промена на положбата на ногата во положба на <i>sur le cou-de-pied</i> при свртување за 360°)</p> <p>- <i>Pas de bourrée dessus-dessous en tournant</i></p>	<p>- Престаплување со промена на нозете</p>
		<p>- <i>Soutenu en tournant</i> од поза на 45° и 90°</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - Pas jeté en tournant на 1/2 круг со движение на страна - Свртување fouetté на 1/4 и 1/2 круг со нога поставена во поза на 45° - Preparation за tours во големи пози од IV и II позиција - Pas glissade en tournant дијагонално (4-8 свртувања), - Tours shaînés (4-8 свртувања) - Pirouettes en dehors et en dedans II, V, IV позиција со завршокот на IV, V позиција (2 и повеќе свртувања) - Pirouettes од V позиција по еден континуирано (4-6) - Tours tire-bouchon (факултативно)
--	---

Тема 3: СКОКОВИ		Цели	Активности и методи
Ученикот/ученичката:	<ul style="list-style-type: none"> - да ја развива и усвршува техниката на изведба на заноски интегрирана во различен вид на скокови; - да ги употребува, демонстрира и усвршува скоковите со просторно пренесување на телото; - да го развива принципот еn tournant со свртување на телото во време на скокот исполнувајќи свртување на половина и цел круг; - да започнува да изведува, демонстрира и употребува елементарни скокови од групата на „големи“ скокови во издвоен и комбиниран вид; - да комбинира и поврзува различни скокови во една комбинација со променлив ритмички цртеж; - да демонстрира правила техничка изведба и 	<ul style="list-style-type: none"> - Pas eshappé battu со усложнета заноска -Pas eshappé battu со завршување на една нога - Entrechat-trois - Entrechat-cinq - Pas asssemblé battu - Pas asssemblé со придвижување со приод pas glissade, соирé - Pas brisé - Pas jeté со придвижување и положба на ногата во поза на 45°. 	<ul style="list-style-type: none"> - „Заноски“ скок со двојни промени на нозете во тек на скокот; - скокови со пренесување на телото и просторно придвижување; - скокови со отворање и затворање на нозете; - пагачки скок; - лизгачки скок; - скокови со вертикално свртување околу сопствената оска. - Sissonne simple (скок со завршување на една нога еn tournant на 1/2 круг (женски клас) и цело свртување (машки клас) <p>- Индивидуална;</p> <p>- групна;</p> <p>- кинестетичко меморирање (изучување и свесно практикување на зададени елементи, просторни решенија и ритмички пулсации);</p> <p>- перцептивно-тактилна (изучување на елементите преку конкретно физичко демонстрирање и потенцирање/покажување на деловите кои треба да се вклучат/активираат во изведбата);</p> <p>- практична кинестетичка изведба;</p> <p>- демонстрација на елементи од страна на балетскиот наставник или со ученик.</p>

прецизност; - да организира и пронаоѓа прецизни шеми на координација и просторна ориентација; - да продуцира креативен дух во изведбата;	- Grand sissonne ouverte на место -Pas emboîté en tournant на место и со движение -Grand pas emboîté
- да умее да ја процени и вреднува сопствената и изведбата на другите во склад со зададените правила; - да ги пронаоѓа и ревидира сопствените грешки во практичната изведба.	- Rond de jambe en l'air sauté со подготовкa - sissonne ouverte -Pas jeté fermé - Tour en l'air (машки клас)

Тема 4: ДВИЖЕЊА НА ПРСТИ (ШПИЦ ПАТИКИ)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: - да ја демонстрира и правилно објаснува изведбата на елементи на прсти; - правилно да ги користи и толкува изучените елементи; - Да демонстрира способност и да ја усвоишува техниката еп tourant – свртување која се	Pas éshappé en tournant 1/2 круг (отворање и затворање на нозете) по II и IV позиција - Pas de bourréés en tournant a)simple b)dessus-dessous - Soutenu en tournant -Pas glissade en tournant (4-8) во права линија и дијагонално	-Приседнување -Подигнување -Испружување -Отворање -Престапување -Пренесување на тежина од една на друга нога -Лизгачки движења на шпич	-Индивидуална; - групна; - кинестетичко меморирање (изучување и свесно практикување на зададени елементи, просторни решенија и ритмички пулсации); - перцептивно-тактилна (изучување на елементите преку конкретно физичко демонстрирање и потенцирање/покажување на

Воведува кај основните елементи; - да ја развива техниката со подигнување и пренесување на телото со промена на потпорната оска не само во пози на 45° , туку и во големи пози на 90° - да планира, анализа и реализира сложени координатски поставки и променлива просторна ориентација; - да усвојува основен принцип на свртување на една нога <i>pirouettes</i> најнапред како подготовка, а според степенот на усвојување и вршејќи свртување;	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Sissonne ouverte</i> на 45° со придвижување - <i>Grande sissonne ouverte par développé</i> на место - <i>Pas jeté</i> (преод) во големи пози - <i>Relevés</i> со нога во положба <i>sur le cou-de-pied</i> и во пози на 45° (2-8) и во големи пози на 90° (2-4) - <i>Pas ballonné</i> 	ПОДИГНУВАЊЕ НА ШПИЦ ПАТИКИ <ul style="list-style-type: none"> - Брзи подигнувања - Сврзувачко движење - Чекор со пренесување - Скокови на шплиц патики, - Свртувања 	ДЕЛОВИТЕ КОИ ТРЕБА ДА СЕ ВКЛУЧУЧАТ/АКТИВИРААТ ВО ИЗВЕДБАТА; <ul style="list-style-type: none"> - практична кинестетичка изведба; - демонстрација на елементи од страна на балетскиот наставник или со ученик.
---	--	--	---

3. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Насоки за меѓупредметно поврзување

Предметот **класичен балет** е основен во балетската наоска и е база која ќе се дополнува со други стручни предмети во текот на основното балетско образование. На даденото ниво тој се поврзува и практично дополнува со предметот **карактерни изри** кој е застапен во VI одделение.

Четирите предложени тематски целини треба да бидат распределени така што истите треба да се изучуваат комбинирано, но следејќи ја последователноста на изучување на новите елементи. Најпрвин новите елементи е потребно да се изучуваат покрај палката, за потоа истите според степенот на усвоеност да се пренесат на средина на салата. Кај одредени елементи може да има отстапки од конкретното правило, особено кога пируетите кои многу поплесно се изведуваат на средина на салата, отколку покрај палката. Пред да се пристапи кон изучување на предвидениот елемент на шпиц, истиот треба да биде стабилно усвоен на средина на салата при изведбата на полуупрсти (доколку истиот елемент е предвиден во програмата, како дел од двата раздела). На овој степен од образованите особено внимание во делот на скокови треба да се обрне кон бати скоковите и истите да се изучат според степенот на сложеност, преоѓајќи од елементарни кон сложени со особена нагласка на правилната методска изведба. Методската единица *Движења покрај палката* се препорачува да биде проектирана на приближно 50 часа, додека втората тема - *Движења на средина на салата* се предвидува да биде застапени со околу 120 часа. Методската единица *Скокови* се предвидува да зафака, исто така, околу 120 часа, додека последната единица *Движења на прсти* околу 70 часа. Начинот на работа кој се применуваше во претходните години продолжува да важи, се препорачува изучување на елементите во чист вид за постепено со степенот на усвоеност, истите да бидат комбинирани и вклопени во танцови комбинации. Од исклучително значење на даденото едукативно ниво е да се применува променлив ритмички цртеж во однос на траењето на различни елементи и променливото темпо на изведба. Во VI - то одделение изведбата предвидува сложена координација каде при изведбата се вклучува комбиниран rot de bras со рацете, широко користење и промена на ераштет, како и различен вид на наклони на телото што и дава уметници квалитет на интерпретацијата. За секое подраче од содржината се предвидува по 2 до 8 часа вклучувајќи ги модификациите (изведба во различни позиции и правци, со различна скорост, во издавоена, односно комбинирана форма) кои треба да бидат применети во текот на наставниот процес.

► Наставни средства

Аудиосредствата, односно пијано придвижбата е задолжителна во изведбата на наставата. Методите за реализација на наставата по овој предмет нужно претпоставуваат нагледни средстava како видеозапис, илустрации, аудиопомагала и сл.

4. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Постигнувањата на учениците се оценуваат континуирано во текот на целата година. Наставникот преку годината подготвува погодишен и годишен контролен испит каде преку практична изведба се оценува постигнето на ученикот.

5. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗИРАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставата се изведува во балетска сала која треба да го задоволи општиот норматив за реализација на наставата по балет.

6. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

По усвојување на наставните целини од учениците се очекува правилно да ги изведуваат усложнените елементи во различни пози покрај палката, дополнети со сложена, прецизна техника. Во ова едукативно ниво се воведуваат свртувањата покрај палката кои се изведуваат во комбиниран вид и со користење на различен вид на завршици. Учениците се очекува стабилно да го владеат принципот еп tourant. Движењата покрај палката учениците треба да умеат правилно да ги реализираат во комбинација со разновидна скорост, односно времетраење, дополнително з bogатeni со port de bras што ја развива уметничката страна. Принципот на свртување еп tourant се пренесува и на средина на салата каде потолем дел од елементите се изведуваат со свртување. Основните елементи се дополнуваат со сврзувачки и помошни движења кои ја развијаат техниката и прецизноста на изведба. Ученикот на средина на салата треба да ги изучи и да умее да владее со основните видови на rigolettes. Освен тоа се воведуваат и друг вид на свртувања кои се предвидува да се интерпретираат последователно, неколку под ред и со одредена однапред зададена просторна екланзија. Поради тоа ученикот по завршување на изучувањето владее со просторната ориентација при изведбата на овој вид на свртувања, при што непречено во време на свртувањата се движи по права линија и дијагонала. Во раздeлот скокови се пофрекventno се користи принципот battus. Той се воведува во различен тип на скокови со што технички се усложнува нивната изведба. Учениците на крајот од годината треба да ги усвојат сите предложени со програмата скокови од овој вид и слободно да го

користат овој принцип во комбинации. Скоковите се предвидува да се изведат правилно, прецизно како во делот на техничката, така и во ритмичката организација разграничувајќи ги при изведбата малите, средните скокови и сврзувачките, движења. Во скоковите се воедуваат променливи поставки на раце и се претпоставува дека ученикот ќе ја развие и усвои оваа сложена координација карактеристична за овој раздел. Се воведува изведба на техниката на прсти со свртување, односно подготвока и исполнување на на rölettes. Во однос на разделот на шпиц патики се воведуваат вежби со која се утврдува и усвојува аптомбот при изведби на шпиц во мали, но и големи пози. Ученикот продолжува да изведува нови елементи од групата - скокови на шпиц патики. Елементите се исполнуваат во ускорено темпо и со усложнета координација потенцирајќи ја изразноста особено на корпусот и рацете. На ова наставно рамниште учениците треба да ги пројаствуваат сопствените креативни квалитети, да внесуваат уметнички црти во изведбата, како и да креираат мали композиции со зададена емоционална карактеристика. Учениците се очекува да покажат подготвености да реализираат елементарни преземени делови или мали целини од веќе поставени балетски дела.

7. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

1. Редовни студии по балетска педагогија
2. Еден наставнички факултет со претходно завршено основно и средно балетско образование и петгодишно балетско педагошко искуство

Изготвил: Работна група формирана со решение број 02-342/1 од 19.02.2012 година

Координатор: м-р Анкица Витанова, советник, Биро за развој на образоването Милица

Контролидал: м-р Митко Чешларов, раководител на сектор Радослав

Одобрил: м-р Весна Хорватовик, директор Мария

Потпис и датум на утврдување на наставната програма

Наставната програма по **класичен балет** за шесто одделение во основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованите, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Бр. 11-4076/1
17.09.2013 год
СКОПЈЕ

на ден

Скопје

